

1. VÄLBEFINNANDE, JÄMLIKHET OCH DELAKTIGHET

1.1 Främjande av social välfärd och dess strukturer i landskaps- och vårdreformen

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €

Tidsplan: 1/2019-10/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Ett av de viktigaste målen för landskaps- och vårdreformen är att minska skillnaderna vad gäller befolkningens välfärd och hälsa. För att målet ska nås förutsätts ett övergripande förhållningssätt och att uppmärksamheten inriktas på ett förstärkande av förutsättningarna för social välfärd. Den sociala välfärden kan definieras via den sociala delaktigheten. Social delaktighet innebär delaktighet i en sådan helhet där det är möjligt att ansluta sig till olika källor för välfärd och till växelverkan som ökar livets relevans. Det är fråga om att påverka det egna livsförloppet, möjligheterna, funktionerna, tjänsterna och gemensamma frågor (se [Isola m.fl. 2017](#)).

Vid sidan av de minskade skillnaderna i fråga om välfärd och hälsa är effekterna av en förbättrad social välfärd betydande när det gäller att förebygga sjukdomar och sociala problem och dämpa uppkomsten av högre kostnader för vårdreformstjänsterna. Främjande av den sociala välfärden förstärker befolkningens arbets- och funktionsförmåga i landskapet och därigenom möjligheterna att bl.a. utveckla kompetensen och delta i arbetslivet. Detta höjer å sin sida landskapets livs- och konkurrenskraft.

När organisationsansvaret för social- och hälsotjänsterna och tillväxttjänsterna övergår till landskapen fortsätter kommunerna att ha ett kraftigt ansvar för främjande av kommuninvånarnas välfärd och hälsa och regionens livskraft. Landskapen ska stödja kommunerna i detta arbete. Både landskapen och kommunerna ska ha en tydlig och övergripande syn på sina uppgifter som främjare av social välfärd och bekämpare av diskriminering i invånarnas vardagsmiljö. Det behövs systematiska handlingsmodeller för samarbetet mellan de olika aktörerna i kommunerna och landskapen samt i regionen. Ur lagstiftningsperspektiv är det till exempel socialvårdslagen och särskilt lagens 7 § om strukturellt socialt arbete som fastställer ramvillkoren. Samtidigt måste man komma ihåg att främjande av den sociala välfärden inte är begränsat till socialvården utan förutsätter åtgärder inom flera olika uppgiftsområden och samhällssektorer och utgör principiellt övergripande verksamhet som bedrivs av flera aktörer.

Det behövs systematiska och täckande uppgifter om hur den sociala välfärden förverkligas i kommunerna och landskapen, om de olika befolkningsgruppernas levnadsförhållanden och verksamhetsmöjligheter samt om utvecklingen och uppföljningen av dem. Det är viktigt att identifiera kärnfaktorerna inom de olika områdena som främjar/förhindrar invånarnas välfärd, delaktighet och arbets- och funktionsförmåga och genom vilka handlingsätt och former av övergripande samarbete det är möjligt att verkningfullt och kostnadseffektivt ingripa i situationerna.

Hälsa- och sjukvårdslagen ålägger kommunerna att en gång per år bereda en rapport samt att en gång per fullmäktigeperiod lämna en mera omfattande välfärdsberättelse till fullmäktige. Det finns inte tillgång till täckande information om i vilken utsträckning dessa och eventuellt andra kommunala rapporter och berättelser omfattar dimensionerna av social välfärd och delaktighet och vilken genomslagskraft de har haft. Det behövs bland annat information om hur det strukturella sociala arbetet har utnyttjats i rapporter och berättelser. Det behövs också information om vilka verktyg landskapen och kommunerna i fortsättningen kommer att behöva för att kunna följa med hur övergripande social välfärd med flera aktörer förverkligas i deras områden.

Det är viktigt att få aktuella uppföljningsuppgifter om hur den sociala välfärden förverkligas redan för att kommunerna i fortsättningen ska få tilläggsdelen av statsandelen för främjande av välfärd och hälsa enligt hur väl de utför sin uppgift när det gäller att främja invånarnas välfärd och hälsa. Även landskapens statsandelar påverkas i fortsättningen av hur landskapens åtgärder främjar invånarnas välfärd och hälsa. Bedömningen grundar sig på landskapets åtgärder i syfte att förebygga folksjukdomar och marginalisering och främja funktionsförmågan hos den åldrande befolkningen och minska antalet olycksfall. En grund är också landskapets framgångsrika verksamhet för att främja social välfärd.

Utredningens syfte är att så omfattande som möjligt fastställa nuläget för den informationsproduktion som utgör grunden för främjandet av den sociala välfärden och det strukturella sociala arbetet och utvecklingsbehoven samt kartlägga hur de bestående handlingsmodellerna och strukturerna stöder förverkligandet och främjandet av den sociala välfärden som en del av utvecklingen av kommunernas livskraft och landskapens verksamhet samt ge konkreta åtgärdsrekommendationer för hur olika befolkningsgruppers sociala välfärd ska kunna följas upp och främjas systematiskt i kommunerna och landskapen.

Exempel på utredningsfrågor:

- Hur uppfattas social välfärd i landskapen och kommunerna?
- Hur har främjandet av social välfärd beaktats i landskapsberedningen /kommunernas framtidsarbete? Vilka goda rutiner och handlingsmodeller/planer finns det?
- Hur har man planerat att strukturellt genomföra arbetsfördelningen och samarbetet i fråga om ombesörjandet av den sociala välfärden mellan kommunerna och landskapen? Vad bör särskilt beaktats i detta? Vilka slag av ansvarsinstanser behövs?
- Av vilket slags faktorer byggs den sociala välfärden upp och vilken ny roll kunde de kommande landskapen och kommunerna i bästa/sämsta fall ha när det gäller främjandet av den sociala välfärden? Vilka informationsbehov eller vilket slag av datainsamling förutsätter det systematiska förstärkandet av den sociala välfärden? Hur kan välfärdsberättelsen utnyttjas i större utsträckning? Vilka indikatorer saknas med tanke på informationsledningen?
- Hur borde främjandet av social välfärd beaktas i regionutvecklingen?
- Hur kan socialvårdslagen och särskilt det strukturella sociala arbetet genomföras i den nya landskaps- och vårdreformsmodellen i syfte att främja den sociala välfärden?
- Hur har 7 § i sjukvårdslagen verkställts i kommunerna och hur har så erhållen information och planer/rekommendationer beaktats i beslutsfattandet och i utvecklingen av tjänsterna och det sociala arbetet?

Projektet kan genomföras som ett konsortium som förenar olika perspektiv och aktörer. Av forskningsgrupperna förväntas multidisciplinära infallsvinklar gällande ämnesområdet vid sidan av ett starkt socialpolitiskt perspektiv och forskningskompetens inom socialt arbete. I projektplanen kan också kompletterande informationsbehov läggas fram som man i det här sammanhanget anser det behövt att utreda.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Landskapsreformen

Vårdreformen

Utvecklingen av främjandet av socialt arbete och välfärd

Regionutveckling

Isola, Anna-Maria, Heidi Kaartinen, Lars Leemann, Raija Lääperi, Taina Schneider, Salla Valtari & Anna Keto-Tokoi (2017) Mitä osallisuus on? Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa Institutet för hälsa och välfärd, [Arbetspapper 33/2017](#).

Rapportering:

En mellan- och slutrapport (elektronisk) och eventuellt en policy brief -artikel (elektronisk) ska utarbetas över projektet.

1.2 Familjerna i den tekniska omvandlingen - De förändringar digitaliseringen innebär för barns, ungas och familjers vardag och mänskliga relationer

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €

Tidsplan: 2/2019-05/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

År 2016 använde rentav 88 procent av finländarna internet, 72 procent flera gånger per dag. Statistiken visar att användningen av sociala medier och sociala nätverkstjänster fortfarande ökar i alla åldersklasser, 2016 hade nästan 90 procent av 25-34-åringarna registrerat sig i en social nätverksstjänst (Snapchat, YouTube, WhatsApp, Instagram, Facebook). Tiden som man tillbringar framför skärmen har på en kort tid flätats in i människornas vardag. Det pågår en kamp om vår uppmärksamhet och inloggningen i flera applikationer är bunden till ett flertal ekonomiska och politiska intressen. Många applikationer försöker få sina användare att fastna på kroken både i fråga om tidsanvändning och innehåll.

De sociala medierna bygger både fina broar och murar av likgiltighet. Det blir enklare att hålla kontakt när de unga och föräldrarna i en familjegemenskap kan vara "online närvarande" i varandras vardag. "De sociala medierna" har för många inneburit en ny kanal för att uttrycka sig själva och för att hitta likasinnade människor i omgivningen. Via olika diskussionsforum kan familjerna också få kamratstöd och hjälp med vardagliga problem. Å andra sidan är många oroliga för att barn och unga tillbringar för mycket tid framför digitala anordningar och för innehållet i de applikationer som de använder. Man kan också bli mobbad och utsättas för trakasserier i nätgemenskapen. Trots att onlinespel kan främja inlärning kan för mycket användning av nätet också isolera barn och ungdomar, hämma deras utveckling och påverka hela familjens mänskliga relationer.

Olika slag av anordningar öppnar dörrar till många olika världar för användarna. Vi känner emellertid tämligen dåligt till vilka slag av innehåll människorna tillbringar tid med. Och vilka regler har familjerna hittat på i fråga om innehållen? Vilka slag av innehåll har föräldrarna sett att är nyttiga eller skadliga för barnen och vilka slag av innehåll oroar de sig för? Mediefostran är viktigt, eftersom användningen av nätet också varierar enligt hur människornas förstår dess logik. Det handlar inte om tekniska färdigheter utan om förmågan att förstå varför nätet fungerar som det gör, varför det är lockande, varför jag lockas med just de här sakerna och hur jag själv kan göra mina val.

Vi behöver samlade forskningsrön om den ökade skärmtiden och användningen av olika digitala innehåll, om nytta och olägenheter för att vi ska förstå hur allt detta påverkar människornas liv och sociala relationer och om vårt servicesystem bättre skulle kunna påverka saken. Syftet med det här projektet är att på ett mångsidigt sätt utreda frågan och samla både nationella och internationella undersökningar om familjernas tidsanvändning i den tekniska omvandlingen. Utgående från informationen som vi får utarbetar vi en vägkarta som visar hur Finland kan bli ett modelland när det gäller att sammanjämka teknologi och familjernas välfärd. Målet är väl utnyttjad tid både framför bildskärmarna och utanför dem.

Forskningsfrågor:

- Vad vet vi om den tid som finländska familjer tillbringar framför bildskärmarna och vilken ändring detta har medfört i vardagen? Hur har digitaliseringen förändrat och hur förändrar den parförhållanden, föräldraskap samt barndoms- och ungdomstiden?

- Vilka sociala och hälsorelaterade effekter har den digitala användningen för barn, unga och föräldrar? Hur ser de finländska familjernas digitala användning och följderna av den ut i internationell jämförelse?
- Hurudan användning av ny teknologi har påverkat familjerna positivt och hurudan användning har påverkat dem negativt? Vad har inverkat på att viss användning är positiv för familjer medan den är negativ för andra? Vilken roll spelar mediefärdigheterna här?
- Hur kunde man stödja föräldrarna så att de kan fostra sina barn till att förhålla sig kritiskt till nätet och dess innehåll? Vilka konkreta råd kunde man erbjuda familjerna och vilka vore de bästa verktygen och kanalerna för det?
- Vilka goda exempel finns att tillgå på nationell och internationell nivå när målet är väl tillbragd tid både framför bildskärmen och utanför den?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Reformhelheten av handlingskulturen som baserar sig på barnets rättigheter i programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE) och kunskap.

Rapportering:

En mellan- och slutrapport (elektronisk) och eventuellt en policy brief-artikel (elektronisk) ska utarbetas över projektet.

1.3 Nuläget för barns växelvisa boende och dess konsekvenser för service- och för- månsystemet

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €

Tidsplan: 01/2019-10/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte 2017 en för ansvarsområdena gemensam arbetsgrupp för att utreda hur barns växelvisa boende inverkar på lagstiftningen, särskilt i fråga om regleringen av den sociala tryggheten och tjänster. Utgångspunkten för den arbetsgrupps arbete som utredde barns växelvisa boende var justitieministeriets betänkande 29.9.2017 om en revidering av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt ([Justitieministeriet 2017](#)).

I det ovan nämnda betänkandet som gällde revideringen av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt fastställdes att många av samhällets tjänster och förmåner tillhandahålls i enlighet med hos vilken förälder barnet enligt befolkningsregistret har sin boningsort när föräldrarna bor på olika adresser. Frågor som upplevts som särskilt viktiga med tanke på vardagen är rätten till bostadsbidrag, skoltransport, hälsovårdstjänster och barnbidrag. I betänkandet önskades det att de föreslagna bestämmelserna om växelvist boende ska utgöra en stark signal för en bedömning av om till följd av växelvist boende finns behov att inom olika ansvarsområden göra ändringar i särskilda lagar och bestämmelser om förmåner och tjänster.

Arbetsgruppen som utredde barns växelvisa boende hade som uppgift att identifiera problem i anslutning till tillämpningen av lagstiftningen om barns och familjers förmåner och tjänster i situationer där barnen bor växelvist och bereda förslag för att lösa problemen. Arbetsgruppen gick i sitt arbete igenom gällande lagstiftning om tjänster och förmåner och bedömde i vilken utsträckning lagstiftningens eller lagarnas tillämpningspraxis bör ändras i enlighet med barnets intresse för att inte hindra växelvist boende. I lagstiftningen om förmåner och tjänster ingår för tillfället inte bestämmelser om barns växelvisa boende, men en del av bestämmelserna gör det redan nu möjligt att ta hänsyn till växelvist boende.

En bedömning av vilken betydelse växelvist boende har för den sociala tryggheten och tjänsterna försvåras för närvarande av ett bristfälligt kunskapsunderlag om omfattningen och formerna av växelvist boende. Om det i befolkningsdatasystemet i fortsättningen görs en anteckning om växelvist boende i enlighet med förslaget som arbetsgruppen för revideringen av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt lade fram framgår för hur många barns del växelvist boende har fastställts eller för hur många barns del det finns ett domstolsbeslut om växelvist boende. Det vore ändamålsenligt att mera heltäckande och precisare än nu samla in allmän statistik om barns växelvisa boende.

Arbetsgruppen publicerade sin slutrapport jämte preliminära lösningsförslag och behovet av fortsatt utredningar i maj 2018 (se [Social- och hälsovårdsministeriet 2018](#)).

Utredningen som nu inlemts bör komplettera arbetsgruppens utredning genom att kartlägga det antal barn och situationen för vilkas del växelvist boende har fastställts antingen genom avtal eller genom domstolsbeslut. Barns växelvisa boende som fenomen och andra länders bestämmelser om det bör dessutom kartläggas i utredningen.

Forskningsfrågor:

1. Syftet med utredningen är att stärka kunskapsunderlaget om växelvist boende barn, t.ex. genom statistikanalyser och enkäter, med fokus på följande frågor:
 - Vilket slag av informationskällor eller register behövs för att skapa ett kunskapsunderlag?
 - Hur många bor växelvist? Hur många ombildade familjer finns det i Finland? I vilken ålder är barnen som bor växelvist? Hur långt är det geografiska avståndet mellan hemmen? Hur lång är skolvägen från de olika hemmen? I vilken utsträckning ligger barnens hem i olika kommuner eller olika landskap?
 - I hurudana perioder har barnens växelvisa boende ordnats?
 - Vilka tjänster och förmåner använder växelvist boende barn och deras familjer?
 - Hur har växelvist boende barns föräldrar upplevt att olika förmåner och tjänster är tillämpliga och fungerar?
 - I vilken utsträckning känner de till grunderna för hur förmåner och tjänster bestäms (och deras olika konsekvenser) vid växelvist boende? Inverkar vetskapen på barnets/barnens boendearrangemang?
2. Vilka ekonomiska konsekvenser skulle beaktande av växelvist boende ha i lagstiftningen om social trygghet och tjänster?
3. Kartläggning av internationella exempel och god praxis som bedöms fungera:
 - Hur regleras växelvist boende barns förmåner och tjänster till exempel i de nordiska länderna eller i Nederländerna? Beaktas växelvist boende i lagstiftningen om tjänster och förmåner?
4. Översikt över forskningslitteraturen
 - Vilka observationer och rekommendationer lyfter den nationella och internationella forskningslitteraturen fram om tjänster och förmåner för växelvist boende barn och om barns växelvisa boende som fenomen?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Projektet Kundorienterad service

Programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna (det så kallade LAPE-spetsprojektet)

Beredningsprojektet gällande den nationella barnstrategin

Justitieministeriet (2017) [Revidering av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Arbetsgruppsbetänkande. Justitieministeriets betänkande och utlåtanden](#). Justitieministeriets publikation 47/2017.

Social- och hälsovårdsministeriet (2018) [Förmåner och tjänster när barn bor växelvis hos föräldrarna – slutrapport av den arbetsgrupp som utrett barns växelvisa boende](#). Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 18/2018

Rapportering:

- En mellan- och slutrapport (elektronisk) och eventuellt en policy brief-artikel (elektronisk) ska utarbetas över projektet.

1.4 Det civila samhällets nuläge och framtid

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 02/2019-09/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Med det civila samhället avses den så kallade tredje och fjärde sektorn som verkar parallellt med den offentliga och den privata sektorn. Utmärkande för det civila samhället är aktivitet som utgår från medborgarna, frivillig verksamhet, allmän nytta, autonomitet och gemenskap. Ett starkt civilsamhälle är också en väsentlig del av en fungerande demokrati. Det civila samhället har en viktig roll både för stabiliteten i samhället och med tanke på välfärden och det sociala kapitalet.

Den tredje sektorns föreningsverksamhet har spelat en viktig roll i utvecklingen av det finländska samhället och i uppbyggnaden av den gemensamma välfärden. I Finland verkar ca 105 000 registrerade föreningar och varje år registreras över 2 000 nya föreningar i Finland. Mer än en fjärdedel av finländarna hör till en eller flera av dessa föreningar. I föreningarna verkar både frivilliga medarbetare och yrkeskunniga inom olika områden.

Med fjärde sektorn avses vanligtvis medborgare, medborgares inofficiella sammanslutningar, lösa sociala nätverk och privata hushåll. Tredje och fjärde sektorn är ömsesidigt beroende av varandra eftersom människorna som hör till fjärde sektorn är de som står i centrum av medborgarverksamheten. Det uppskattas att cirka två tredjedelar av frivilligarbetet utförs via föreningar eller stiftelser och en tredjedel inofficiellt till exempel i form av talkoarbete eller grannhjälp.

Medborgarverksamheten har under de senaste åren och till exempel i och med finanskrisen setts avta i ett flertal europeiska länder (se t.ex. [European Union Agency for Fundamental Rights 2017](#)). I Finland handlar debatten särskilt om hur tidsenlig lagstiftningen som styr föreningarna är och om tolkningen av den, föreningarnas möjligheter att delta och påverka, definitionen av allmän nytta och bidragsrutiner och finansieringen. Det finns jämförelsevis lite forskningsrön om temat som emellertid behövs för det politiska beslutsfattandet och till stöd för utvecklingen av bidragsrutiner.

En viktig ändringsinriktning som pågår anknyter till det civila samhället, de föränderliga relationerna i den offentliga och privata sektorn, rollerna och positionerna. Verksamheten i det civila samhället flätas allt tätare ihop med den offentliga tjänsteproduktionen och å andra sidan med företagets vinstinriktade verksamhet. Som en följd av utvecklingen tvingas det civila samhället allt oftare anpassa sin verksamhet till verksamhetslogiken och spelreglerna hos andra delområden i samhället. En annan av det civila samhällets ändringsriktningar gäller ökningen av informell medborgarverksamhet vid sidan om den traditionella föreningsverksamheten under de senaste decennierna. Medborgarverksamhet som äger rum på nätet blir också allt populärare.

I regeringsprogrammet har stakats ut att organisationsarbete och frivilligverksamhet underlättas genom att avskaffa normer. Även i justitieministeriets [framtidsöversikt](#) (2018) lyfts behovet av att stödja föreningars och frivilligaktörers verksamhetsförutsättningar, underlätta deras administrativa börda och utöka växelverkan mellan förvaltningen och det civila samhället. Det ingår också i de väsentliga målen för Finlands demokratipolitik att se till det civila samhällets verksamhetsförutsättningar. I den senaste tidens diskussioner om till exempel bidragssystem och landskaps- och vårdreformen har särskilt behovet av att granska framtida samarbetsformer mellan förvaltningen och det civila samhället samt utvecklingen av dessa lyfts fram.

Forskningsfrågor:

1. Hur har förändringarna i omvärlden påverkat de rättsliga och ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för det civila samhället i Finland (det civila samhällets autonoma status)?
2. Med vilka åtgärder kunde man främja utvecklingen av ett autonomt civilt samhälle?

Preciserande frågor:

- Genom vilka reformer av bestämmelserna om föreningsverksamheten kunde man möjliggöra inofficiellare former av medborgarverksamhet än nu eller annars omvandla föreningsverksamheten till en form av gemensam verksamhet som bättre lämpar sig för det digitaliserade samhället?
- Hurudana konsekvenser kunde reformer av regleringen för föreningsverksamhet, genom vilka förutsättningarna för inofficiell medborgarverksamhet förbättras, ha för de traditionella föreningarna?
- Hur kan man genom offentlig finansiering stödja det civila samhällets autonomi? Hur upplever olika aktörer i det civila samhället att autonomi i deras verksamhet förverkligas i förhållande till offentliga bidrag, olika slag av bidrag och bidragsgivarens krav?
- Hur jämlika och transparenta är rutinerna i anslutning till offentliga bidrag i de olika sektorerna? Hur kunde man i bidragsverksamheten bättre identifiera och uppmärksamma verksamhet som olika aktörer bedriver ur olika utgångslägen och de särdrag som utmärker dessa?
- Hur kan man utveckla den offentliga förvaltningen och beslutsfattandeprocesserna på ett sätt som med tanke på det civila samhällets delaktighet och autonomi är hållbart (till exempel i förhållande till Agenda 2030)?

Av projektet önskas en multidisciplinär infallsvinkel och metod för genomförandet.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

- [Regeringsprogram](#)
- [Demokratipolitiskt handlingsprogram 2017-2019](#)
- [Verksamhetsplan för delegationen för medborgarsamhällspolitik 2017-2021](#)
- [En fungerande rättsstat och en stabil demokrati – justitieministeriets framtidsöversikt \(2018\)](#)
- [Förutredning för digitaliseringen av statsunderstöden \(2017\)](#)
- European Union Agency for Fundamental Rights (2017) [Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU](#). Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- [Statsrådets redogörelse om det globala handlingsprogrammet Agenda 2030 för hållbar utveckling. Hållbar utveckling i Finland – långsiktigt, koherent och inkluderande \(2017\)](#)

Rapportering:

Finskspråkig koncis mellanrapport över frågor som definieras särskilt i september 2019.
Finskspråkig slutrapport med sammanfattningar på svenska och engelska.

1.5 Diskrimineringslagens funktionalitet

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 1/2019-10/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Undersökningens syfte är att utreda effekterna av den nya diskrimineringslagen, som trädde i kraft 1.1.2015, på rättssäkerheten för den som utsatts för diskriminering, förebyggande av diskriminering och främjande av likabehandling. Strävan var att skapa en lagstiftning som förstärker skyddet av likabehandling genom att enhetligare passa in på alla livsområden och genom att låta diskriminering som sker på olika grunder omfattas av så likadana rättsskyddsmedel och påföljder som möjligt. Lagen utvidgade rättsskyddet för dem som utsatts för diskriminering betydligt. Lagens tillämpningsområde utvidgades, antalet diskrimineringsgrunder som förbjuds i lagen utökades, tillsynsmyndigheternas mandat utvidgades och nya aktörer påfördes skyldighet att främja likabehandling.

Undersökningen bör bestå av tre delar. I det första avsnittet granskas särskilt rättspraxis som uppstått medan lagen har varit i kraft (tillsynsmyndigheter, domstolar och högsta laglighetsövervakare) för vilket utgångsmaterialet från 2015-2018 är tillräckligt omfattande. Rättspraxis jämförs med rättspraxis för lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (jämställdhetslagen). I det första avsnittet granskas också utvecklingen av antalet fall enligt diskrimineringsgrund. I det andra avsnittet analyseras utvecklingen och etableringen av rättsskyddets strukturer som en del av en mera omfattande granskning av rättsskyddsmetoderna. Som material används bland annat expertintervjuer. I det tredje avsnittet granskas hur skyldigheten att främja lagen påverkar arbetslivet. I det här avsnittet utreds i vilken utsträckning arbetsgivarna har utarbetat planer för likabehandling, av vilket slag dessa är och hur de påverkar förverkligandet av likabehandling.

Undersökningen producerar ett tvärsnitt av hur likabehandling förverkligas i det finländska samhället, t.ex. när det gäller äldre, personer med främmande språk och personer med funktionsnedsättning. En särskilt betydande del av rättssäkerheten vid diskriminering utgör diskrimineringen i arbetslivet. Resultaten är relevanta ur ett flertal ansvarsområdens perspektiv och kan utnyttjas i omfattande utsträckning samt i beslutsfattandet och som stöd för planeringen av politiska åtgärder.

Forskningsfrågor:

- Har målen för revideringen av diskrimineringslagen nåtts i praktiken och fungerar de nya bestämmelserna?
- Vilket slag av diskrimineringsfall har förts vidare? Identifieras olika former av diskriminering och har alla praktiska möjligheter att omfattas av rättsskyddsmetoder? Vilka eventuella hinder finns det?
- Har påföljderna för diskriminering varit effektfulla, proportionella och varnande? Hur fungerar tillsynen över lagen? Yrkas det på gottgörelse för diskrimineringsoffren i brottsmål?
- Räcker rättssäkerheten som diskrimineringslagen nu ger till eller behövs lagändringar? Fungerar tillsynen av lagen inom olika livsområden och för olika gruppers del? Påverkas rättssäkerheten av att bl.a. könsbaserad diskriminering omfattas av en annan lag? Är rättssäkerheten som diskrimineringslagen ger lika stark som rättssäkerheten som jämställdhetslagen ger (t.ex. i fråga om nivån av gottgörelse och antalet fall som behandlas). Vilken av lagarna tillämpas i fall med flera diskrimineringsgrunder?

- Hurudana effekter har skyldigheten att främja lagen haft i arbetslivet och har bestämmelserna fungerat? Följer arbetsgivarna sin skyldighet att främja likabehandling och vilken praxis gällande arbetsgivarnas planering av likabehandling har fungerat och varit effektfulla?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Likabehandling är ett av insatsområdena i den nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter ([Justitieministeriets publikation 9/2017](#)) 2017-2019.

I den färskta undersökningen har särskilt diskriminering bland samiska personer med funktionsnedsättning och bland sexuella och könsminoriteter granskats (Olsén, L., Heinämäki, L. & Harkoma, A. 2017: [De mänskliga rättigheterna bland minoriteter inom minoriteter och diskriminering på flera grunder](#). Juridica Lapponica 43. Lapplands universitet, Rovaniemi)

Systemet för uppföljning av diskriminering publicerar årligen en kvalitativ utredning av hur likabehandlingen har förverkligats inom olika livsområden eller för olika gruppers del. Information om diskriminering finns också i portalen likabehandling.fi. Bl.a. Undersökningen European Union minorities and discrimination survey (EU-MIDIS), som Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter har genomfört, innehåller information om diskriminering.

År 2008 publicerades en forskningsrapport om hur lagen om likabehandling från 2004 fungerade (Lundström, B., Miettinen, T., Keinänen, A., Airaksinen, J., Korhonen, A. 2008: Yhdenvertaisuuslain toimivuus – Tutkimusraportti viranomaisten käsityksistä sekä oikeus-, laillisuusvalvonta- ja lainvalvontakäytännöstä. (Likabehandlingslagens funktion – En undersökningsrapport om myndigheternas uppfattningar och om rätts-, laglighets- och lagtillsynspraxis). Arbets- och näringsministeriets publikationer 11/2008. Arbets- och näringsministeriet, Edita Publishing).

Om bakgrunden för den nya diskrimineringslagen och dess mål, se lagens förarbete (bl.a. [RP 19/2014 rd](#), [RP 111/2014 rd](#), [AjUB 11/2014 rd](#) och [GrUU 31/2014 rd](#)) samt [GrUU 31/2014 rd](#) och [Rsv 95/2003 rd](#).

Rapportering:

Slutrapporten utarbetas på finska. En sammanfattning av slutrapporten ska också utarbetas på svenska, engelska och samiska.

1.6 Utvärdering av det mångprofessionella samarbetets effekter inom tjänster som främjar sysselsättningen av unga

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 1/2019–12/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Navigatorerna erbjuder unga enligt principen bakom en dörr alla de tjänster de behöver när det gäller att bli självständiga och få en utbildningsplats eller komma in i arbetslivet. Navigatorerna är avsedda för alla under 30 år och besöks också av unga och unga vuxna i olika livssituationer. De viktigaste aktörerna i Navigatorerna är ungdoms- och sysselsättningsväsendet, social- och hälsovårdsväsendet, läroinrättningar på andra stadiet, TE-tjänsterna och FPA. Syftet är att i större utsträckning än nu göra det möjligt även för den privata och tredje sektorn att delta. Genom att föra samman de viktigaste offentliga tjänsterna och arbeta tillsammans med organisationer och företag strävar man efter att tillgodose de ungas behov av service, vid behov också övergripande, och göra övergången till rehabilitering, utbildning och arbete smidig för de unga.

I undersökningen granskas vilka effekter Navigatorns övergripande handlingsmodell har dels när det gäller att hitta rätt tjänster för de unga och hur övergångarna har genomförts och dels för de yrkeskunnigas arbetssätt. Gör Navigatorn att unga snabbare får de tjänster de behöver? Förkortas väntetiderna till tjänsterna och minskar risken för att hamna mellan två stolar? Producerar Navigatorn en övergripande handlingsmodell för unga för hållbarare övergång till utbildning och arbetslivet jämfört med om Navigatorn inte finns? På vilket sätt formar en övergripande omvärld arbetstagar- nas arbetssätt och arbetskultur?

I undersökningen kan olika forskningsmetoder, central finländsk statistik, register och andra material tillämpas som lämpar sig för utformningen av undersökningen. Undersökningen ska producera information särskilt om tio kommuner med Navigator. Uppgifterna som undersökningen ger används inom beslutsfattandet i statsförvaltningen, kommunerna och regionerna.

Undersökningens samhälleliga bakgrund och behovet av den

De övergripande serviceställena för unga, Navigatorerna, är den mest betydande verksamhet som inlets inom ramen för den finländska ungdomsgarantin som statsmakten beslutade att inrikta Europeiska Socialfondens (ESR) finansiering för främjande av sysselsättning 2014–2020 på. Sommaren 2018 fanns det cirka 50 Navigatorer i olika slag av kommuner och de bildar ett nationellt nätverk. Förankringen av verksamheten stöds av en tilläggsfinansiering på 5 miljoner € årligen som regeringen beviljade våren 2017 ([Statsrådet 2017](#)). Allt som allt har över 53 miljoner euro av offentlig finansiering inriktats på Navigator-verksamheten och utvecklingen av den under 2014–2021.

På ministerienivå är det arbets- och näringsministeriet som ansvarar för Navigatorverksamheten. I utvecklingsarbetet har även utbildnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet deltagit aktivt. Dessutom styrs verksamheten av den nationella styrgruppen för Navigatorerna som tillsattes i slutet av 2017 (regeringens halvtidsöversyn 25.4.2017). Navigatorverksamheten och dess resultat är både nationellt och internationellt intressanta, särskilt som en utvecklingshelhet som stöder sysselsättningen av unga och integrerar tjänster, men utan undersökningar om genomslagskraften är informationen som resultaten av Navigatorverksamheten ger bristfällig.

Navigatorernas utveckling och nätverksbildning stöds och resultaten följs upp på riksomfattande nivå inom projektet Kohtaamo (ESR) vid Mellersta Finlands NMT-central. Kohtaamo har också tagit fram en utredning i vilken uppkomsten av de ekonomiska effekterna av Navigatorverksamheten granskas. ([Valtakari 2017](#)). I utredningen konstateras att en systematisk bedömning av Navigatorverksamhetens effekter förutsätter särskilda jämförelsebaserade utredningar i vilka olika uppföljningsuppgifter kombineras och analyseras. I Navigatorerna används ett flertal kundregister specifika för enskilda ansvarsområden och kommuner, men gemensamma nationella register saknas. Därför ska kundregister kombineras i granskningen av kundstigarna.

Navigatorernas ekonomiska effekter kan uppkomma så att den låga tröskeln samlar kunder som inte annars skulle omfattas av tjänsten eller så kommer de snabbare till tjänsten. Handlingsmodellen förkortar eventuellt också väntetiden och påskyndar tillgången på tjänster och därigenom en lösning. Dessutom förbättras servicekvaliteten och träffsäkerheten när kundkompetensen och kundförståelsen ökar. När tillgången på service och lösningar blir snabbare uppkommer ekonomiska effekter i form av kostnadsbesparingar och intäkter till följd av att de unga snabbare hittar avlönat arbete och av att tiden i arbetet förlängs. ([Valtakari 2017](#)). I den här undersökningen granskas om dessa positiva effekter som Navigatorerna antas ha förverkligas.

Forskningsfrågor:

- Vilken nytta har de unga av övergripande tjänster? Vilka problempunkter medför övergripande verksamhet med tanke på kundarbetet? Främjar den lösningar i enlighet med de ungas servicebehov? Leder skötseln av ärenden i Navigatorerna till snabbare lösningar?
- Främjar servicens övergripande natur de ungas övergång till lämpliga tjänster, utbildningar och till arbetslivet? Vilket kundsegment har mest nytta av tjänsten?
- Vilken nytta har de yrkeskunniga som arbetar i Navigatorerna av det övergripande samarbetet? Hur påverkas deras arbetsgrepp, arbetsbeskrivningar och arbetet med de unga? Vad främjas och vad förhindras av det?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Spetsprojektet "Ungdomsgarantin ändras i riktning mot en kollektiv garanti":

- Regeringsprogrammets syfte är att främja barns och ungdomars välfärd, förebygga marginalisering, minska antalet unga som varken studerar eller arbetar (NEET) och antalet unga som avbryter sin utbildning samt främja sysselsättningen av unga.
- [Riktlinjerna](#) i regeringens halvtidsöversyn för Navigatorverksamheten

Övrigt:

- Regeringens halvtidsöversyn 25.4.2017 [Minskande av marginalisering bland unga](#)
- [Landskapsreformen och de förstärkande samarbetsstrukturerna i kultur, utbildning och välfärd](#). Projektet om statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhet (pågående).
- Määttä, Mirja (2018) Kehittävää tutkimusta ja tutkivaa kehittämistä Ohjaamoissa (Utvecklande forskning och forskande utveckling i Navigatorerna). Översikt. Ungdomsforskning 2/2018.

- Valtakari, Mikko (2017) [Bedömning av Navigatorverksamhetens ekonomiska effekter](#)
- Statsrådet (2017) [Regeringen enades om nya satsningar på tillväxt och sysselsättning](#).
Pressmeddelande 25.4.2017.

Rapportering:

En resumé av slutrapporten och en sammanfattning ska ges ut på svenska och engelska.

1.7 Gymnasiers högskole- och arbetslivssamarbete

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 2/2019–12/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Bakgrund

En av utmaningarna i det finländska utbildningssystemet har varit de långsamma övergångarna från gymnasieutbildningen till högskolestudier. Cirka 75 procent av studenterna söker studieplats för fortsatta studier, men endast 30 procent av de sökande får en examensinriktad studieplats omedelbart efter studentexamen. Man strävar efter att lösa den här utmaningen inom utbildningen dels genom att utveckla högskolornas antagning av studerande, dels genom att systematisera samarbetet mellan gymnasier och högskolorna. Spetsprojektet En snabbare övergång till arbetslivet inom Kompetens och utbildning i regeringsprogrammet styr högskolorna till att utveckla samarbetet med andra stadiet. Den nya gymnasielagen ([714/2018](#)) innehåller en skyldighet för anordnare av gymnasieutbildning att bedriva högskole- och arbetslivssamarbete. Målet för gymnasiernas och högskolornas samarbete är att göra övergången till en högskola smidigare genom att låta studerande lära känna högskolestudierna och genom att främja de studerandes rätta karriärval.

Kartläggningen av nuläget för samarbetet mellan gymnasier och högskolorna och insamlingen av goda exempel på samarbetet samt delning av dessa mellan gymnasier, högskolorna och arbetslivet stöder utvecklingen av gymnasieutbildningen, den praktiska tillämpningen av den nya gymnasielagen och smidiga övergångar från gymnasiet till högskolestudier och därigenom till arbetslivet. Sålunda stöder samarbetet också teman som hör till arbets- och näringsministeriet liksom gymnasiestuderandenas arbetslivs- och entreprenörkompetens och utvecklingen av inlärningsmiljöer som utnyttjar faktiska arbetslivssituationer samt nätverksbildning (se ANM:s webbplats [för utvecklingen av arbetslivet](#)).

Den nya gymnasielagen framhäver samarbete med det omgivande samhället.

I en föränderlig värld blir kompetenskraven allt mer dynamiska och mångformiga. Den nya gymnasielagen strävar efter att undervisningen i alla finländska gymnasier även i fortsättningen ska vara högklassig och erbjuder de studerande den omfattande och högklassiga allmänbildning som behövs i samhället samt kompetens som behövs i framtiden. Dessutom ska den erbjuda alla studerande goda resurser att bygga upp sin egen framtid.

Enligt den nya gymnasielagen ska en del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Det kan också bedrivas samarbete med internationella högskolor. Dessutom ska gymnasieutbildningen samarbeta med arbetslivet och det övriga omgivande samhället. Syftet med samarbetet är att göra det möjligt för gymnasiestuderande att redan under gymnasietiden få lära känna högskolestudierna och studerandet samt arbetslivet. Detta gynnar de ungas karriärplanering och hjälper dem att fundera på sina val för framtiden.

Gymnasielagen stöder mera omfattande studiehelheter och utarbetandet av personliga studievägar för de studerande. För att kunna genomföras förutsätter dessa bland annat sådana inlärningsmiljöer i vilka även den nära omgivningen och arbetslivet deltar.

I visionen om högskolornas högskoleutbildning och forskning 2030 är samarbetet med andra stadiet ett viktigt utvecklingsområde när det gäller att anlägga flexibla studievägar och höja den finländska utbildningsnivån.

Samarbetets nuläge och utvecklingsbehov

Enligt de preliminära utredningarna samarbetar gymnasierna och högskolorna, men samarbetet är lokalt, profilerat och områdes- eller lärarspecifikt (Rapporteringen i anslutning till högskolornas resultatavtal och [Gymnasieutredningen](#) som utbildnings- och kulturministeriet genomförde 2017).

Utgående från observationer innebär gymnasiernas olika möjligheter att genomföra samarbetet till exempel på grund av det geografiska läget en utmaning för samarbetet. Aktörsparterna behöver riktlinjer för att definiera målen för samarbetet och utforma fungerande samarbetsrutiner och goda praktiska exempel som de kan utnyttja i sitt eget utvecklingsarbete. Mångsidigt utnyttjande av digitaltekniken och högskolornas gemensamma studieutbud förbättrar till exempel högskolans tillgänglighet, men det finns fortfarande inte tillräckligt med exempel på det praktiska förverkligandet.

Genomförandet av gymnasier reformen och förverkligande av högskolornas visioner förutsätter förändrade handlingssätt, särskilt med tanke på utvecklingen av det mångförgrenade samarbetet och arbetslivskännedomen. Heltäckande och gemensamt delad information till grund för förändringen är tillgänglig endast i liten utsträckning. Sålunda behövs information och goda handlingsmodeller för att samarbetet ska kunna utvecklas planmässigt, strategiskt och riksomfattande. Kartläggningen av nuläget och insamlingen av goda exempel på samarbete samt delning av dessa mellan gymnasierna, högskolorna och arbetslivet främjar utvecklingen av gymnasieutbildningen, den praktiska tillämpningen av den nya gymnasielagen och smidiga övergångar från gymnasiet till högskolestudier och därigenom till arbetslivet. Det behövs också information och goda handlingsmodeller för tillämpningen av gymnasielagen.

Gymnasierna och högskolorna analyserar för tillfället utmaningarna i anslutning till utvecklingen av samarbetet. För detta ändamål har en [samarbetsgrupp](#) för samarbetet mellan gymnasierna och högskolorna tillsatts. Mandatperioden är 15.5-31.12.2018. Med hjälp av den här utredningen fortsätter och fördjupas utvecklingen och implementeringen av samarbetspraxis kunskapsbaserat och med stöd av resultaten av samarbetsgruppens arbete.

Forskningsfrågor:

- Hur mycket samarbete bedriver gymnasierna, högskolorna och arbetslivet för närvarande?
- Vilka är målen för gymnasiernas, högskolornas och arbetslivets samarbete?
- På vilka sätt förverkligas gymnasiernas, högskolornas och arbetslivets samarbete? Är några sätt att förverkliga samarbetet vanligare än andra? Om ja, varför?
- Vilka goda rutiner och samarbetsformer främjar målen som ställs på samarbetet?
- Vilka utmaningar innebär samarbetet?
- Vilka faktorer främjar utvecklingen av samarbetsformerna?
- Hur förverkligas internationalismen i samarbetet?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Spetsprojektet En snabbare övergång till arbetslivet inom Kompetens och utbildning i regeringsprogrammet

Reformen av gymnasieutbildningen som inleddes 25.4.2017 i samband med halvtidsöversynen för statsminister Juha Sipiläs regering: Ny gymnasielag ([714/2018](#))

Utbildnings- och kulturministeriet (2017) [Gymnasieutredning](#). Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:49.

Arbets- och näringsministeriet: Utveckling av arbetslivet ([webbplats](#))

Rapportering:

Mellanresultat om utredningsprojektet ska rapporteras till styrgruppen under augusti 2019 och slutrapporten ska vara färdig cirka två veckor innan projektet slutförs (15.12.2019).

Rapporten ska innehålla en svensk- och en engelskspråkig sammanfattning.

1.9 Identifieringen av personer med sektorsövergripande servicebehov, servicestigarna för personer i arbetsför ålder och de ekonomiska konsekvenserna av stöd för arbetsförmågan

Ett övergripande landskap ansvarar för ordnande av ett flertal olika tjänster och i sista hand också för att tjänsterna sammanjämkas på kundnivå och att serviceintegrationen förverkligas. Producenterna av olika tjänster ska ha tillräckliga handlingsmodeller och arbetsverktyg samt effektfulla arbetsredskap. Integrationen tillåter kundorienterade tjänster, det vill säga att kundens tjänster är väl samordnade i kundernas vardag och bildar en helhet. En viktig del av serviceintegrationen går ut på att identifiera och hitta personer med mångahanda och olika behov av tjänster i ett så tidigt skede som möjligt. På så sätt är det möjligt att i tid se till att tjänsterna samordnas och undvika både avbrott i tjänsterna och onödiga kostnader.

För bevarande av arbets- och funktionsförmågan, särskilt bland personer i arbetsför ålder, är det viktigt att behovet av vård och rehabilitering identifieras i ett tidigt skede och att identifieringen av behovet leder till att personen hänvisas till en ändamålsenlig tjänst. Med arbets- och funktionsförmåga avses fysiska, psykiska och sociala förutsättningar för en person att klara av för personen själv betydelsefulla och oundvikliga funktioner i det dagliga livet – i arbetet, studierna, fritiden och hobbyer, att ta hand om sig själv och andra – i den miljö som personen lever. Både arbetande och arbetslösa behöver tjänster, men delarna i en servicehelhet och målen kan variera mellan dessa grupper. Tjänsterna som stödjer arbets- och funktionsförmågan för den arbetsföra befolkningen är mångformiga och ordnas numera av olika myndigheter. Landskapen ska se till att sådana kundgrupper och kunder som behöver tjänster som samordnats på bred basis identifieras, att servicekedjorna och tjänstehelheterna definieras och att de olika producenterna utnyttjar den information som finns om en kund.

I samband med landskapsreformen överförs ansvaret för ordnande av social- och hälsotjänsterna och tjänster som rör tillväxt till landskapen. Landskapet Nyland skulle bli ett undantag där en kommunsammanslutning ansvarar för ordnande av tillväxttjänsterna. Den planerade verksamhetsstrukturen möjliggör en effektivare samordning av olika tjänster, men leder inte automatiskt till detta. När landskapsreformen genomförs bör man koncentrera sig på uppbyggandet av servicesystem, på deras gränssnitt och handlingsmodeller så att det ovan beskrivna samarbetet mellan olika tjänster ur kundens perspektiv löper smidigt och att processerna är effektiva och resultatgivande. Detta förutsätter att kunden kan hänvisas till rätt ställe oberoende av på vilket serviceställe i landskapet kunden ursprungligen skötte sitt ärende.

I projekt A fokuserar man på utmaningarna i samband med identifieringen av det övergripande servicebehovet och processerna i planeringen av servicekedjor. I projekt B koncentrerar man sig på att genomföra serviceprocessen för personer i arbetsför ålder och på resultatgivande och effektiva handlingsmodeller. I projektet strävar man efter att hitta resultatgivande handlingsmodeller och bedöma hur dessa handlingsmodeller kan överföras på nya förvaltningsstrukturer och anpassas för nya kundgrupper.

DELPROJEKT A: Hur hittar man de kunder som behöver många olika tjänster?

Övre gräns för det disponibla anslaget: 300 000 €

Tidsplan: 2/2019 – 8/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Det har utvecklats handlingsmodeller för tidig identifiering. I regeringens spetsprojekt och i Kaste-programmets projekt samt i annat utvecklingsarbete har det bland olika kundgrupper utvecklats och utvecklas metoder och arbetssätt för att tidigt kunna identifiera och hitta dem som använder många tjänster. Det är viktigt att samla och bedöma erfarenheterna av användningen av olika metoder och arbetssätt och av deras effekter. Enligt lägesuppföljningen av vårdreformens genomförande har landskapen framskridit långsammare när det gäller att identifiera kunder som använder många tjänster enligt lagen om anordnande. I många länder har det bedömts att cirka 3-5 procent av invånarna är i behov av effektiverade integrationsåtgärder inom social- och hälsovården. I Finland använder cirka 10 procent av social- och hälsovårdens kunder cirka 80 procent av social- och hälsovårdskostnaderna. En del av kunderna i arbetsför ålder behöver samtidigt arbetskrafttjänster och tjänster i anslutning till stöd för arbets- och funktionsförmågan. Man har inte nödvändigtvis kunnat identifiera ett sådant övergripande servicebehov i nödvändig utsträckning. Detta har kunnat leda till stor konsumtion av enskilda tjänster trots att det inte är ändamålsenligt varken med tanke på kundens helhetsituation eller det offentliga servicesystemet.

Bland arbetsföra är hälsokontroller ett sätt att säkerställa ett sektorsövergripande servicebehov. Det finns endast lite information om hur hälsokontrollerna fungerar och om den fortsatta hänvisningen som sker utgående från kontrollerna. I den sektorsövergripande samservicen för främjande av sysselsättningen identifieras sektorsövergripande servicebehov som utreds närmare under kartläggningsperioden.

Det väsentliga informationsbehovet i projektet är att besvara hur och med vilka hjälpmedel eller handlingsmodeller man ska identifiera kunder som behöver många tjänster och samordning av tjänsterna, vilka erfarenheter och effekter olika modeller och hjälpmedel har gett och hur erfarenheterna ska kunna utnyttjas för olika kundgrupper. Arbetsföra, barn, unga och familjer samt äldre bildar var för sig en omfattande befolkningsgrupp och det kan behövas olika modeller och metoder för att man ska kunna hitta dem som är i behov av en samordning av tjänster. Man kan nå dem som är i behov av samordnade tjänster när de söker sig till tjänsterna eller använder sig av dem. De borde kunna nås även då de inte själva ens har kunnat söka sig till tjänsterna.

Forskningsfrågor:

- Hur ser nuläget för identifieringen av kunder och kundgrupper som behöver många tjänster och bedömningen av servicebehovet ut? Vilka erfarenheter har man av handlingsmodellerna, metoderna och arbetsredskapen som används? Vilka metoder som använts för att identifiera en viss kundgrupp och samordna tjänster är det möjligt att överföra på identifieringen av andra kundgrupper?
- Hur kan man bedöma genomslagskraften av ovan nämnda handlingsmodeller och vilka handlingsmodeller har den bästa genomslagskraften?
- Vilka handlingsmodeller och delar av dem kunde det vara motiverat att överföra på andra kundgrupper?

- Vilka metoder används i andra länder för identifiering av kunder som behöver många tjänster och förutseende (t.ex. De nordiska länderna, Tyskland, Storbritannien)? Hur användbara vore de i finländska förhållanden?
- Hur identifieras bedömningen av arbetsföras arbets- och funktionsförmåga och behovet av stöd i samband med arbetskraftsmyndighetens, socialväsandets och hälsovårdens tjänster och i den sektorsövergripande samservicen för främjande av sysselsättningen på ett bra och pålitligt sätt? Har man i identifieringen använt flera kanaler? Vilka problempunkter har observerats?
- Hur har hälsokontrollerna för arbetslösa fungerat och har de utförts heltäckande? Har undersökningar utnyttjats och har de kunnat utnyttjas i bedömningen av kundens servicebehov och när kundplanen utarbetas?
- Hur är det motiverat att i fortsättningen följa upp identifieringen och lokaliseringen av kunder som behöver samordnade tjänster? Finns det eventuella indikatorer för uppföljningen?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Landskaps- och vårdreformen
Tillväxttjänstreformen

Rapportering:

En mellan- och slutrapport (elektronisk) och eventuellt en policy brief-artikel (elektronisk) ska utarbetas över projektet.

DELPROJEKT B: Samordning av social- och hälsovårdstjänsterna, tillväxttjänsterna och rehabiliteringstjänsterna för personer i arbetsför ålder samt processernas funktionalitet

Övre gräns för det disponibla anslaget: 350 000 €

Tidsplan: 2/2019 – 8/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

I den nya servicestrukturen ställs stora förväntningar på samarbete mellan socialtjänster, hälsotjänster och tillväxttjänster och på möjligheten att bygga upp serviceenheter som är resultatgivande för kunden. Förvaltningsstrukturen i sig leder inte automatiskt till att integrationen fungerar och är effektiv utan kräver tydliga fungerande processer för att lyckas. Med hjälp av fungerande processer kan man nå betydande fördelar för kunderna och för den offentliga ekonomin. Servicekedjan ska vara dynamisk eftersom servicebehoven bestämmer vilken behandling, rehabilitering, vilka socialtjänster, arbetskraftstjänster eller vilken social trygghet kunden behöver. Detta förutsätter horisontellt samarbete mellan social- och hälsovårdstjänsterna, tillväxttjänsterna och rehabiliteringstjänsterna.

Serviceprocessen i anslutning till stödet för arbets- och funktionsförmågan har som mål att personen med servicebehov får de tidsmässigt rätt insatta, smidiga och ändamålsenliga vård- och rehabiliteringstjänster som han eller hon behöver som stöd för kunna återgå till arbetet, orka i arbetet eller sysselsättas. Det är viktigt att behovet av vård och rehabilitering identifieras i ett tidigt skede och att personen hänvisas till vård och rehabilitering och att den processansvariga instansen följer upp att målen nås.

Servicehelheten för stöd av arbetsföras arbetsförmåga består av flera aktörer som ordnar och verkställer tjänsterna. Detta är en mångfasetterad helhet som förutsätter samarbete mellan olika aktörssektorer.

Syftet med spetsprojektet Vägar in i arbetslivet för partiellt arbetsföra ("OTE-hanke") är att partiellt arbetsföra antingen stannar kvar i arbetslivet eller sysselsätts avsevärt bättre än idag. I delprojektet Stigar till vård och rehabilitering anläggs en generisk servicekedja för stöd av arbetsförmågan. Utgående från preliminära resultat kan man konstatera att när servicekedjan för stöd för arbetsförmågan följs utan avbrott, i rätt tid och målinriktat sjunker sjukfrånvaron för ryggpatienter betydligt och förkortas. Personen återvänder till arbetet eller som arbetslös arbetssökande betydligt fortare än hittills.

I TYP-handlingsmodellen som numera används ordnar arbets- och näringsbyrån, kommunen och Folkpensionsanstalten servicehelheter som är ändamålsenliga med tanke på sysselsättningen av arbetslösa och ansvarar för att arbetslösas sysselsättningsprocess framskrider och följs upp. Med tanke på målet för den sektorsövergripande samservicen har de lagstadgade social- och hälsovårdstjänsterna betraktats som centrala kommunala tjänster. Verkställandet av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte anknyter väsentligt till handlingsmodellen. Samordningen av tjänster kräver fungerande handlingsmodeller och verksamhetsrutiner på landskapsnivå som man kunde ta från de nuvarande sektorsövergripande handlingsmodellerna (till exempel den nuvarande TYP-modellen och den övergripande Navigatorverksamheten med låg tröskel för unga) samt kartläggning av internationella erfarenheter och utvärdering av det nuvarande samarbetet mellan social- och hälso- samt TE-tjänsterna.

Avsikten med undersökningen är att ta fram en övergripande bild av servicehelheten som överskrider ansvarsområdena och servicesystemen ("stigar") och där bedömningen av kundens servicebehov är utgångspunkten. I undersökningen ska utredas i vilken utsträckning hänvisningen av kunder till olika tjänster för närvarande sker i enlighet med servicehelhetens "idealmodell" (till exempel hur systematisk verksamheten är, kunderna får olika tjänster systematiskt, i rätt tid och efter behov). I granskningen bör beaktas vad processerna som fungerar för samordnandet av tjänsterna skulle innebära för kunden, de olika funktionerna i landskapet som bär ansvar för ordnandet samt ur myndigheternas perspektiv. Dessutom ska man i den utsträckning det är möjligt bedöma vilka handlingsmodeller har den största effekten i förhållande till satsningen. Som en infallsvinkel borde vara att beakta hur servicemarknaden anknyter till den här helheten.

Observationerna i undersökningen ska speglas mot den kommande landskapsreformen och man ska bedöma vilka förutsättningarna är för att handlingsmodellerna ska kunna tillämpas i den nya förvaltningsstrukturen. Tillämpningen av slutledningarna på förvaltningsstrukturen i landskapen skulle bedömas med beaktande av den särskilda lösningen för tillväxttjänsterna som gäller Nyland.

Forskningsfrågor:

Serviceprocessen och samordnandet av tjänster

- Vilka handlingsmodeller för samarbete i fråga om olika tjänster (till exempel hälsokontroller, rehabiliteringshänvisning, rusmedelstjänster, socialt arbete för vuxna för återgång till arbetet, landskapets rekryteringstjänster och tjänster för kompetensutveckling) fungerar både med tanke på kunden och på samhället när målet är att sysselsätta målgruppen och få den att stanna kvar i arbetslivet?
- Hur ska landskapet i sin verksamhet ta hänsyn till anordnarens och producentens perspektiv vid samordnandet av olika tjänster (till exempel ledarskap och resursering)?
- Behövs servicestyrning i servicemodellerna och kan man identifiera fungerande modeller för förverkligandet?
- Kan man identifiera möjligheter att utforma tjänsterna i syfte att effektivisera serviceprocesserna?
- Med hjälp av vilka åtgärder kan man i den nya landskapsstrukturen (satsning) stöda ett nytt samarbete i fråga om stöd för arbetsförmågan och förbättra servicekedjan mellan olika aktörer (flersektorhet och multiprofessionalitet)?
- Hur kan man få alla aktörer (inkl. privata serviceproducenter) att samverka?

I slutledningarna ska dessutom bedömas vad som ska beaktas i uppföljningen av populära åtgärder och handlingsmodeller.

Genomslag

- Hurudana ekonomiska och andra mätbara fördelar kan man nå med fungerande serviceprocesser och samarbete?
- Hur kan man mäta kundresultat och genomslagskraft i bredare utsträckning än idag?
- Hurdana beräkningar kan tas fram om satsningarnas genomslag i förhållande till landskapets ekonomi (kostnad-nytta -förhållande)?

Projektet förväntas genomföras som ett omfattande konsortium som förenar olika vetenskapsgrenar och olika aktörer. Utgående från svaren på forskningsfrågorna ska rekommendationer för utvecklingen av lagstiftningen och/eller handlingsrutiner läggas fram. I förvaltningsstrukturens omvandlingsfas kan också visas vilka av de nuvarande handlingsmodellerna det vore ändamålsenligt att genomföra i landskapsmodellen?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Landskaps- och vårdreformen
Tillväxttjänstreformen

Rapportering:

En mellan- och slutrapport (elektronisk) och eventuellt en policy brief-artikel (elektronisk) ska utarbetas över projektet.

1.10 Barnbudgetering

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 02/2019-03/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Barnbudgeteringen är en del av den befolkningsbaserade budgeteringen för barn (0-18-år) och består av två delar: 1) spårning av anslag som inriktats på barn och uppföljning, det vill säga en barnorienterad budgetanalys och 2) bedömning av budgetbeslutens följder för barn.

Barnbudgeteringen är sålunda ett verktyg för bedömning av genomslagskraften i vilka utgifterna i den offentliga budgeten ordnas i befolkningsmoment och med hjälp av vilken det beskrivs till vilken befolkningsgrupp och tjänst anslaget riktas. Budgetanalysen producerar information till stöd för beslutsfattandet vilket gör det möjligt att granska anslag som riktats till barn som en helhet och på lång sikt allokera investeringar utgående från barns rättigheter och så effektivt som möjligt. Detta förutsätter tväradministrativ granskning av anslag och budgetplanering.

I utredningsprojektet skapas hjälpmedel för granskning av kommunens, landskapets och statens budget utifrån barnens rättigheter. Detta innebär att man hittar verktyg för att:

- a) spåra helheten av de offentliga anslag som riktats till barn (kommun-landskap-staten) och
- b) bedöma satsningarnas genomslagskraft.

I projektet utreds helheten av offentliga utgifter som riktas till barn och vad som har åstadkommit med de anslag som har riktats till barn och om man har nått de uppställda målen. Särskilt viktigt med tanke på de offentliga utgifterna betraktas verktygen för utredning av helheten av utgifterna som inriktats på tjänster (bildningsväsendet, social- och hälsovårdssektorn) och deras genomslagskraft.

I projektet kartläggs internationella exempel på barnbudgetering och befolkningsbaserad budgetering och utvärderas hur lämpliga de är som en del av den finländska budgetprocessen (både på förhand och i efterskott). Dessutom söker man verktyg för att utreda hur man som en del av landskaps- och vårdreformen stöder statens styrningsverksamhet och landskap och kommuner så att resurserna som riktas till barn ska ses som en helhet och för att i samarbetet på kommun-, landskaps- och riksnivå kunna bedöma deras genomslagskraft.

Det söks en forskningsgrupp eller forskningskonsortium för att genomföra projektet och som under ledning av styrgruppen kan kartlägga de internationella exemplen på barnbudgetering och befolkningsbaserad budgetering, bedöma hur dessa lämpar sig som en del av den finländska budgetprocessen och ta fram modeller för hur barnbudgetering kan tas i bruk på kommun-, landskaps- och riksnivå.

Forskningsfrågor:

- Hurudana internationella och nationella exempel och forskningar finns det om barnbudgetering och befolkningsbaserad budgetering?
- Hurudana resultat har man fått av barnbudgetering och befolkningsbaserad budgetering?
- Hur kan exemplen tillämpas som en del av den finländska budgetprocessen?
- Hurudana arbetsredskap för barnbudgetering kan tas fram utifrån exemplen?

- Hur kan aktörer på kommun-, landskaps- och riksnivå stödjas när de tar i bruk barnbudgeteringen?
- Hur kan en budgetanalys som inriktas på tjänster för barn möjliggöra lyckade och effektiva tjänster på gränssnittet mellan kommun och landskap?

Vid behov preciseras och uppdateras frågorna under projektets gång. Genomförandet av projektet förutsätter ett nära samarbete och växelverkan mellan styrgruppen och de nyckeltjänstemän som styr utredningsuppdragen och preciserar forskningsfrågorna.

Forskningsgruppens eller projektkonsortiets tidigare forsknings- och utredningsverksamhet gällande barnbudgetering och befolkningsbaserad budgetering ska beskrivas koncist i ansökan. Ansökan ska innehålla en preliminär plan för vilka forsknings- och utvärderingsmetoder och material forskningsfrågorna kommer att besvaras med.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

- Landskapsreformen
- Vårdreformen
- Reformhelheten av handlingskulturen som baserar sig på barnets rättigheter i programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE) och kunskap.

Rapportering:

En mellan- och slutrapport (elektronisk) och eventuellt en policy brief -artikel (elektronisk) ska utarbetas över projektet.

1.11 Föräldraledigheter och familjernas val

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 1/2019–12/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Det har under åren gjorts ett flertal mindre ändringar i det finländska systemet för familjeledigheter och ämnet har behandlats i omfattande utsträckning i olika arbetsgrupper (se t.ex. SHM 2011 och SHM 2015). Partierna och andra samhällsaktörer har synpunkter och förslag på en revidering av systemet för familjeledigheter (se FM 2017). Det ställs ofta mångformade mål på reformen, till exempel gällande stöd för familjernas valfrihet, ökad jämställdhet och förbättrad sysselsättning. En bedömning av möjligheterna att nå målen görs emellertid inte ofta i samband med de olika alternativen. I det här projektet stöds en bedömning av de olika alternativen för en reform av familjeledigheterna genom att det produceras en förhandsbedömning av hur olika lösningar påverkar familjernas val.

Förslagen till reformer av familjeledigheterna innehåller typiskt en ändring av ledigheternas varaktighet (förlängning eller förkortning av förmånsperiodens maximala längd), ledighetskvoter (allokering av förmånsperioderna i kvoter mellan vårdnadshavarna), flexiblare ledigheter (till exempel så att man kan ta föräldraledighet i sådana perioder man vill fram tills barnet når en viss ålder), ändring av förmånsnivån (som regleringen av hemvårdsstödet eller syskonförhöjningen) eller lösningar som kombinerar dessa (till exempel så kallade halveringsmodeller där man kan välja förmånen på en högre nivå med kortare längd eller förlänga förmånsperioden genom att sänka förmånsnivån). Med hjälp av modellen som tas fram i utredningen ska det vara möjligt att mångsidigt bedöma olika reformalternativ.

Projektets syfte är att producera en matematisk modell som baserar sig på observationsmaterial (se t.ex. [Kornstad & Thoresen 2002](#)) och utarbeta numeriska förhandsbedömningar om hur de olika alternativen för familjeledighetsreformer skulle påverka familjernas val. Utformningen av modellen förutsätter också en översikt över litteraturen som behandlar ämnet. Modellen som tas fram i projektet ska tillämpas på särskilt utvalda exempelreformer som heltäckande ska representera de föreslagna reformalternativen, som t.ex. halveringsmodellen i vilken familjen antingen kan välja en förmån som varar längre eller en förmån på högre nivå. Resultaten ska visas i kvantitativ form, det vill säga att det ska vara möjligt att uppvisa reformernas effekter fördelade enligt familjernas val numeriskt.

Ett framgångsrikt genomförande av projektet förutsätter att forskningsgruppen har erfarenhet av att ta fram modeller för tillämplig statistisk eller ekonometriska metoder vid svåra val och av att använda material på observationsnivå i forskningsarbetet.

Forskningsfrågor:

- Hur kan man ta fram modeller för familjers val av familjeledigheter med statistiska metoder?
- En hurudan modellösning lämpar sig för materialet som används i Finland och för reformalternativen för familjeledigheter som lyfts fram i diskussionen?
- Hur ser modellframtagningen ut för valen i anslutning till familjeledigheter ur teoretiskt och forskningslitterärt perspektiv? Har modeller för familjernas val tagits fram i andra länder?

- Hur skulle de föreslagna reformalternativen för familjeledigheter påverka familjernas val jämfört med nuläget, på kort och lång sikt?
- Hurdana prognoser producerar en statistisk modell för konsekvenserna av reformalternativen för familjeledigheter bland annat när det gäller fördelningen av pappors och mammors ledigheter?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

SHM (2011) [PM av arbetsgruppen för föräldraledighet](#). Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2011:12.

STM (2015) [Mångformiga familjer – Arbetsgruppens slutrapport](#). Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2015:45.

FM (2017) [Flitfällor och regional rörelse](#). Arbetsgruppens betänkande.

Kornstad, T. & Thoresen, T. (2002) [A Discrete Choice Model for Labor Supply and Child Care](#). Discussion papers No. 315, February 2002, Statistics Norway.

Rapportering:

I projektet uppkommer en statistisk beräkningsmodell och en slutrapport över resultaten av effektiviteterna som producerats med hjälp av modellen.